

การเชื่อมโยงกฎหมายมนุษย์และความเชื่อเรื่องพระเจ้าในปรัชญา
ของนักบุญ โทมัส อไควนัส

THE CONNECTION OF HUMAN LAW AND BELIEF IN GOD IN THE
PHILOSOPHY OF ST. THOMAS AQUINAS.

พระธีรพล ณัฐธิโก

PhraTerapon Nutthiko

พัชริน จินดาปทีป

Patcharin Jindapateep

พระระวี หมั่นสุข

Phornravi Muensuk

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: benedit8263@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 2 กรกฎาคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 14 สิงหาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 19 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์การเชื่อมโยงกฎหมายมนุษย์และความเชื่อเรื่องพระเจ้าในปรัชญาของอไควนัส พบว่า มนุษย์สามารถเข้าถึงกฎหมายธรรมชาติได้ด้วยเหตุผล ด้วยการใช้เหตุผลอย่างถูกต้องจะนำไปสู่การเข้าใจหลักการศีลธรรมขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะในเรื่องของพระเจ้า การดำรงอยู่ และระเบียบของจักรวาลที่ปราศจากความเปลี่ยนแปลงและศักยภาพใดๆ ความสมบูรณ์นี้เองทำให้พระเจ้าเป็นต้นธารของการดำรงอยู่และระเบียบของสรรพสิ่งทั้งปวง แม้ว่ากฎหมายมนุษย์จะถูกสร้างขึ้นเพื่อบังคับใช้ในสังคม แต่ก็มีขอบเขตและหน้าที่ที่ชัดเจน พลเมืองมีสิทธิที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม การแบ่งรนาบของการดำรงอยู่ระหว่างสิ่งศักดิ์สิทธิ์กับสิ่งสามัญ การแทรกแซงของอำนาจเหนือธรรมชาติต่อกิจกรรมของมนุษย์ กฎหมายจึงไม่ใช่เพียงกลไกทางสังคมหากแต่เป็นภาพสะท้อนของระเบียบแห่งจักรวาลที่มนุษย์ควรปรับตนให้สอดคล้อง โดยนำเสนอจิตวิญญาณในฐานะที่เป็นแก่นของมนุษย์และเป็นช่องทางที่มนุษย์เข้าถึงสิ่งสูงสุดเช่นความดีงาม ผ่านการใคร่ครวญทางปัญญาต้นแบบของความดีงามและความยุติธรรมถูกถือเป็นจุดสูงสุดของ

การรู้แจ้ง ในคัมภีร์ไบเบิล ยอห์น 1:12 ได้กล่าวไว้ว่า “พระองค์ประทานสิทธิให้แก่บรรดาผู้ที่เชื่อในพระนามของพระองค์ให้เป็นบุตรของพระเจ้า” เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้ดั่ง “บุตรกับบิดา” ถือเป็นการยกระดับความเชื่อจากการยอมจำนนด้วยความกลัวไปสู่ความรักและความผูกพันที่แท้จริง

คำสำคัญ: กฎหมายมนุษย์, ความเชื่อเรื่องพระเจ้า, นักบุญ โทมัส อไควนัส

ADSTRACT

This academic article aims to analyze the connection between human law and the belief in God in Aquinas's philosophy. It finds that humans can access natural law through reason. By using reason correctly, one can arrive at an understanding of fundamental moral principles, especially concerning God's existence and the unchanging order of the universe, which is free from any potentiality or change. This very perfection makes God the source of all being and order in creation. Although human laws are created to be enforced in society, they have clear limits and functions. Citizens have the right to disobey unjust laws. The distinction between the sacred and ordinary planes of existence, and the intervention of supernatural power in human affairs, implies that law is not merely a social mechanism but a reflection of the cosmic order to which humans should conform. This perspective highlights the spirit (soul) as the essence of humanity and the channel through which humans access the highest good, such as goodness itself. Through intellectual contemplation, the archetype of goodness and justice is considered the pinnacle of enlightenment. In the Bible, John 1:12 states: "Yet to all who did receive him, to those who believed in his name, he gave the right to become children of God." This compares the relationship between humans and God to that of a "child and father," elevating faith from a submission born of fear to a genuine love and bond.

Keywords: Human law, Belief in god, St. Thomas Aquinas.

บทนำ

การศึกษาปรัชญาและศาสนาเป็นการใคร่ครวญถึงคำถามพื้นฐานอันลุ่มลึกเกี่ยวกับความหมายของชีวิตและธรรมชาติสูงสุดของความจริง หนึ่งในคำถามสำคัญในทางปรัชญาตะวันตกคือการมีอยู่และธรรมชาติของ “พระเจ้า” เป็นจุดตั้งต้นของการเข้าใจระเบียบของสรรพสิ่ง นักบุญโทมัส อไควนัส (St. Thomas Aquinas) นักเทววิทยาแห่งยุคกลาง ได้เสนอกรอบคิดที่ทรงอิทธิพลต่อโลกตะวันตก โดยผสานเหตุผลเข้ากับศรัทธาอย่างลึกซึ้งผ่านระบบปรัชญาที่เรียกว่า “ทอมมิสม์”

(Thomism) หนึ่งในหัวใจของแนวคิดอไควนัสคือการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายธรรมชาติกับกฎหมายมนุษย์ อไควนัสเห็นว่ากฎหมายธรรมชาติคือการมีส่วนร่วมของมนุษย์ในระเบียบของกฎนิรันดร์ ซึ่งพระเจ้าได้ประทานไว้แก่สรรพสิ่งทั้งหมด มนุษย์ในฐานะสิ่งมีชีวิตสามารถเข้าถึงกฎหมายธรรมชาตินี้ได้ผ่านการใช้ปัญญาและเหตุผล และจากกฎหมายธรรมชาตินี้เองทำให้กฎหมายมนุษย์จึงควรได้รับการบัญญัติขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความดีที่มีเหตุผลรองรับ (Grudem Wayne: 1994, 1-25) การทำความเข้าใจในพระเจ้าและระเบียบของเอกภพไม่ใช่เพียงเรื่องของความเชื่อเท่านั้น หากแต่ต้องอาศัยการพิจารณาอย่างลึกซึ้งผ่านเหตุผลธรรมชาติควบคู่กับการเปิดเผยทางศาสนา อไควนัสเสนอว่า มนุษย์ในฐานะสิ่งมีชีวิตที่มีเหตุผลสามารถเข้าถึงความจริงบางประการเกี่ยวกับพระเจ้า และเข้าถึงธรรมชาติของความดีบางอย่างได้โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเครื่องมือเพียงอย่างเดียว หลักการเดียวกันนี้ถูกนำมาใช้อธิบายโครงสร้างของกฎหมาย โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายธรรมชาติดกับกฎหมายมนุษย์ อไควนัสเสนอว่ากฎหมายธรรมชาติคือการปรากฏของเจตจำนงนิรันดร์ของพระเจ้า ในระดับที่มนุษย์สามารถเข้าใจได้ผ่านเหตุผล มันเป็นกฎสากลที่วางอยู่บนพื้นฐานธรรมชาติของมนุษย์และความสามารถในการใคร่ครวญความดีและความชั่วอย่างมีเหตุผล (John Webster: 2007, 40) ในการพิจารณาความชอบธรรมของโครงสร้างทางกฎหมาย อไควนัสจึงเสนอภาพของระเบียบจักรวาลที่เชื่อมโยงกันอย่างมีเหตุผลระหว่างพระเจ้ามนุษย์และสังคม โดยมีกฎหมายเป็นตัวกลางที่สะท้อนทั้งธรรมชาติของพระเจ้าและศักดิ์ศรีของมนุษย์ในเชิงนิติปรัชญาของนักบุญโทมัส อไควนัส ที่มีความน่าสนใจศึกษาวิเคราะห์ในเชิงวิชาการ ต่อไป

รากฐานทางปรัชญาของอไควนัส

ปรัชญาของอไควนัสถือว่ากฎหมายธรรมชาติดีมีสถานะเป็นรากฐานและมาตรฐานของกฎหมายมนุษย์ โดยกฎหมายธรรมชาติดีไม่ได้เป็นเพียงกฎหมายที่มนุษย์สร้างขึ้น แต่เป็นการมีส่วนร่วมของสัตว์ที่มีเหตุผล ในแนวคิดกฎหมายนิรันดร์มีการเชื่อมโยงกับเหตุผล อไควนัสเชื่อว่ามนุษย์สามารถเข้าถึงกฎหมายธรรมชาติดีได้ด้วยเหตุผล เขาเชื่อว่าการใช้เหตุผลอย่างถูกต้องจะนำไปสู่การเข้าใจหลักการศีลธรรมขั้นพื้นฐาน หนึ่งในคุณูปการที่สำคัญที่สุดของนักบุญโทมัส อไควนัสต่อคริสต์ศาสนาในเวลาต่อมาคือ การผสมผสานความคิดของอาริสโตเติลเข้ากับหลักความเชื่อของศาสนาอย่างกลมกลืนและมีระบบ เขาได้นำแนวคิดด้านอภิปรัชญา เช่น “กรรตุภาวะ” และ “ศักยภาวะ” มาปรับใช้ในการอธิบายธรรมชาติของสรรพสิ่ง โดยเฉพาะในเรื่องของพระเจ้าและการดำรงอยู่และระเบียบของจักรวาลที่ปราศจากความเปลี่ยนแปลงและศักยภาพใดๆ ความสมบูรณ์นี้เองทำให้พระเจ้าเป็นต้นธารของการดำรงอยู่และระเบียบของสรรพสิ่งทั้งปวง นอกจากนี้เขายังเห็นว่ากฎแห่งธรรมชาติคือการที่สิ่งมีชีวิตดำรงอยู่และดำเนินไปสู่เป้าหมายได้นั้น จะต้องมีการเป็นผู้นำกำหนดระเบียบไว้ตั้งแต่ต้น ในประเด็นนี้หากพิจารณาอย่างลึกซึ้งแล้วอไควนัสไม่ได้มีเจตนาที่จะแยกศาสนาออกจากเหตุผล แต่เขาพยายามเสนอความจริงแห่งการเปิดเผยทางศาสนาและความเข้าใจผ่านเหตุผล แนวคิดนี้เองที่ทำให้กฎหมายธรรมชาติดีในปรัชญาอไควนัสมีพลังทางอภิปรัชญาในแง่ของจริยธรรมและสังคมอย่างลึกซึ้ง

(ผศ.กิริติ บุญเจือ: 2520, 83) สำหรับอโควินัสกฎธรรมชาตาคือส่วนหนึ่งของกฎนิรันดร์ของพระเจ้าที่สะท้อนออกมาในจักรวาล โดยพระเจ้าทรงเป็นผู้กำหนดระเบียบและเหตุผลของสรรพสิ่ง กฎธรรมชาตินี้ไม่ได้ผูกพันอยู่กับศาสนาใดศาสนาหนึ่ง แต่ทำหน้าที่เป็นพลังอำนาจที่ค้ำจุนกฎเกณฑ์พื้นฐานของจักรวาล อโควินัสอธิบายว่า แม้กฎหมายจะเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น แต่ก็ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างสุ่มสี่สุ่มห้า แต่ต้องมีความชอบธรรมจากแหล่งที่มาที่สูงกว่านั่นคือกฎธรรมชาติ ในมุมมองนี้กฎหมายของมนุษย์จะมีความยุติธรรมก็ต่อเมื่อมันสอดคล้องกับหลักการสากลของกฎธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ซึ่งสะท้อนถึงเจตจำนงของพระเจ้าผู้เป็นแหล่งกำเนิดความยุติธรรมสูงสุด ดังนั้น การอ้างอิงถึงพระเจ้าแห่งธรรมชาตินี้จึงเป็นการสร้างรากฐานที่มั่นคงให้กับกฎหมายของมนุษย์ เพื่อให้กฎหมายนั้นไม่ใช่แค่เรื่องของอำนาจ แต่เป็นเรื่องของความยุติธรรมที่มีพื้นฐานมาจากธรรมชาติของสิ่งต่างๆ กฎธรรมชาตินี้จึงมีลักษณะความเป็นสากล หมายความว่ามันผูกพันกับมนุษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าพวกเขาจะมีสถานะทางสังคม เชื้อชาติหรือความเชื่อแบบใดก็ตาม ไม่มีใครอยู่เหนือกฎ ไม่ว่าจะเป็นกษัตริย์หรือไพร่ทุกคนก็ต้องอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติเช่นเดียวกัน เพราะกฎธรรมชาติให้ความสำคัญกับสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เช่น สิทธิในการมีชีวิตรอด ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถถูกพรากไปได้ แนวคิดนี้จึงเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนและกฎหมายที่มุ่งเน้นความยุติธรรมและสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ในยุคต่อมา (พิพัฒน์ พสุธารชาติ: 2549, 84)

บทบาทและขอบเขตของกฎหมายมนุษย์

แม้ว่ากฎหมายมนุษย์จะถูกสร้างขึ้นเพื่อบังคับใช้ในสังคม แต่ก็มีขอบเขตและหน้าที่ที่ชัดเจนภายใต้มุมมองของอโควินัส โดยหน้าที่หลักของกฎหมายมนุษย์คือการมุ่งไปสู่ ความดีร่วมกันของสังคม และการฝึกฝนพลเมืองให้เป็นคนดี ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายที่ชอบธรรม หมายความว่าพลเมืองมีสิทธิที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม แต่ปัญหาอาจมีว่าความไม่เป็นธรรมนั้นต้องมีระดับใดจึงจะถือว่าเป็นกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม ประเด็นนี้อาจเชื่อมโยงกับแนวคิดการต่อต้านอำนาจที่ไม่ชอบธรรม ในเรื่องนี้จะขอยกกรณีศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของอำนาจอภิปัตย์ในโลกกรีกโบราณที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างศาสนา อภิปรัชญาและการเมืองอย่างแนบแน่น เทพเจ้าของชาวกรีกมิได้ดำรงอยู่เพียงในฐานะผู้ทรงอำนาจเหนือมนุษย์ หากแต่เป็นตัวแทนของหลักการพื้นฐานของธรรมชาติ ซึ่งมนุษย์สามารถเข้าใจและมีความสัมพันธ์ในทางนัยยะเชิงอุดมคติกับพวกท่านได้ การดำรงอยู่ของเทพเจ้าในสถานที่เหนือโลกมนุษย์ เช่น “Mount Olympus Hades” หรือ “Elysian Fields” แสดงให้เห็นถึงการแบ่งระนาบของการดำรงอยู่ระหว่างสิ่งศักดิ์สิทธิ์กับสิ่งสามัญ แต่ขณะเดียวกันก็สะท้อนถึงการแทรกแซงของอำนาจเหนือธรรมชาติต่อกิจกรรมของมนุษย์ ภายในบริบทนี้ แนวคิดเรื่องกฎหมายมนุษย์จึงไม่อาจแยกออกจากระบบจักรวาลวิทยาหรือจริยธรรมที่ฝังอยู่ในวิถีคิดของชาวกรีกโบราณ กฎหมายจึงไม่ใช่เพียงกลไกทางสังคมหากแต่เป็นภาพสะท้อนของระเบียบแห่งจักรวาลที่มนุษย์ควรปรับตัวให้สอดคล้องด้วย นักปรัชญาอย่างเพลโตพยายามขัดเกลาและยกระดับแนวคิดเรื่องเทพเจ้าให้ออกจากกรอบความเข้าใจแบบนิทานพื้นบ้านหรือเทพตำนาน โดย

นำเสนอจิตวิญญาณในฐานะที่เป็นแก่นของมนุษย์และเป็นช่องทางที่มนุษย์เข้าถึงสิ่งสูงสุดเช่นความดีงาม ในงาน “The Republic” เพลโตเสนอแนวคิดเรื่อง “ต้นแบบ” (Form) ว่าเป็นสิ่งนิรันดร์และไม่เปลี่ยนแปลง เป็นแบบแผนของความจริงที่สัมผัสได้ผ่านการใคร่ครวญทางปัญญาต้นแบบของความดีงามและความยุติธรรมถูกถือเป็นจุดสูงสุดของการรู้แจ้ง และสิ่งเหล่านี้เองที่กฎหมายมนุษย์ควรจำลองหรือสะท้อนออกมาจากกรอบความคิดนี้ ในฐานะบทบาทของกฎหมายมนุษย์ที่ควรถูกปรับใช้หรือแปลความจริงในระดับอุดมคติให้เข้ากับบริบทของโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง โดยไม่ละทิ้งเป้าหมายเชิงคุณธรรม กฎหมายต้องมีใช้เพียงคำสั่งของผู้มีอำนาจ แต่ต้องเป็นเครื่องมือในการน้อมนำมนุษย์ให้เข้าใกล้ระเบียบที่สูงกว่าทั้งในระดับปัจเจกและส่วนรวม (ญาเรศ อัครพัฒนานุกุล: 2563, 404)

ความเชื่อมโยงระหว่างกฎหมายมนุษย์และความเชื่อในพระเจ้า

การลงลึกในสถานการณ์ที่หลักการทั้งสองเกิดความขัดแย้งกันนี้เอง เป็นส่วนที่ทำให้ทลายในการวิเคราะห์การขัดกันของหน้าที่ ยกตัวอย่าง กรณีที่กฎหมายมนุษย์สั่งให้ทำในสิ่งที่ขัดต่อหลักศีลธรรมพื้นฐานของกฎหมายธรรมชาติ เช่น การฆ่าคนบริสุทธิ์ ในสถานการณ์เช่นนี้มนุษย์ควรเลือกปฏิบัติตามกฎหมายใด และเหตุผลเบื้องหลังการตัดสินใจนั้นคืออะไร การจำแนกประเภทของกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมนั้น อไควนัสจำแนกกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมออกเป็น 2 ประเภท

1. ขัดต่อความดีของมนุษย์

2. ขัดต่อความดีของพระเจ้า

ในประเด็นนี้ได้มีนักปรัชญาในยุคหลังนามเรเน เดการ์ต (René Descartes) ตั้งข้อสังเกต และได้ทำการวิเคราะห์ถึงความคิดที่อยู่ในจิตใจของเรา โดยเฉพาะความคิดเกี่ยวกับพระเจ้า เขามองว่าความคิดเรื่องพระเจ้าเป็นความคิดที่แสดงถึงความเป็นสสารที่สมบูรณ์ ซึ่งมีคุณสมบัติที่ไร้ขีดจำกัดและครบถ้วนสมบูรณ์ในทุกด้าน เช่น เป็นผู้รู้รอบด้าน ผู้ทรงอำนาจสูงสุดและไร้ขีดจำกัด เขาตั้งคำถามที่สำคัญว่า ความคิดเกี่ยวกับความสมบูรณ์ที่ไร้ขีดจำกัดนี้เกิดขึ้นได้อย่างไรในจิตใจของมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งมีขีดจำกัดและไม่สมบูรณ์ เดส์การ์ตให้เหตุผลตามหลักการของความเป็นสาเหตุโดยเขาระบุว่า สาเหตุจะต้องมีระดับความเป็นจริง อย่างน้อยก็ต้องเท่ากับหรือมากกว่าผลที่เกิดขึ้น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผลที่เกิดขึ้นไม่สามารถมีความเป็นจริงเชิงรูปแบบมากกว่าสาเหตุของมันได้ เนื่องจากความคิดเกี่ยวกับพระเจ้าเป็นความคิดที่มีความเป็นจริงเชิงภววิทยา ซึ่งเป็นตัวแทนของความสมบูรณ์ไร้ขีดจำกัด เดส์การ์ต จึงสรุปสาเหตุของความคิดนี้จะต้องมีความเป็นจริงเชิงรูปแบบที่เท่าเทียมหรือมากกว่า ซึ่งก็คือสสารที่สมบูรณ์และไร้ขีดจำกัดในความเป็นจริง ดังนั้น ความคิดเกี่ยวกับพระเจ้าที่สมบูรณ์แบบนี้ไม่สามารถมีสาเหตุมาจากตัวมนุษย์ที่ไม่มีความสมบูรณ์ได้ แต่ต้องมาจากสิ่งที่สมบูรณ์และไร้ขีดจำกัดอย่างแท้จริงซึ่งก็คือพระเจ้า ข้อโต้แย้งนี้จึงยืนยันว่าพระเจ้ามีอยู่จริงในฐานะสาเหตุที่ทำให้เรามีความคิดเกี่ยวกับพระองค์ (ลักษณะวัต ปาละรัตน์: 2558, 59) นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้าไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในฐานะผู้ถูกสร้างกับ ผู้สร้างเท่านั้น แต่ยังเป็นความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งยิ่งกว่านั้นดังที่ปรากฏในคัมภีร์ไบเบิล ยอห์น 1:12 ได้กล่าวไว้ว่า “พระองค์

ประทานสิทธิให้แก่บรรดาผู้ที่เชื่อในพระนามของพระองค์ให้เป็นบุตรของพระเจ้า” เป็นการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้าตั้ง “บุตรกับบิดา” ถือเป็นการยกระดับความเชื่อจากการยอมจำนนด้วยความกลัวไปสู่ความรักและความผูกพันที่แท้จริง เมื่อศรัทธาตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรักและการเป็นบุตร การกระทำตามหลักคำสอนหรือการปฏิบัติตามกฎหมายที่มาจากความเชื่อจึงกลายเป็นสิ่งที่ทำด้วยความเต็มใจ ไม่ใช่เพราะความกลัวต่อการลงโทษตามกฎหมายของพระเจ้าหรือกฎหมาย ทั้งทางโลกและทางธรรมจึงต้องทำหน้าที่เป็นเหมือนเครื่องนำทางที่ช่วยให้มนุษย์สามารถแสดงความรักและดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสอดคล้องกับคุณค่าที่ตนเชื่ออย่างแท้จริง ดังนั้น ความเชื่อในพระเจ้าจึงเป็นเหมือนแรงจูงใจภายในที่ผลักดันให้มนุษย์เลือกทำความดีและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ด้วยความรักและความเข้าใจในบทบาทของตนเองในฐานะ “บุตร” ของพระเจ้า (ประเวศ อินทองปาน: 2563, 2564)

จากความเชื่อศาสนาสู่กลไกในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา

ก่อนยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา (Renaissance) ความจริงถูกกำหนดโดยศาสนาเป็นหลัก โดยเฉพาะศาสนาคริสต์ซึ่งมีอิทธิพลอย่างสูงต่อมุมมองทางสังคมและวิทยาการ พระเจ้าและคริสตจักรถูกยกย่องเป็นเหมือนศูนย์กลางในการอธิบายปรากฏการณ์ทุกอย่างในโลก แต่เมื่อเข้าสู่ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยามุมมองนี้ก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป มนุษย์หันมาใช้เหตุผลและการสังเกตเชิงประจักษ์ เป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจโลกมากขึ้น เป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดแบบการมองโลกในเชิงกลไก แนวคิดนี้มองว่าโลกและสรรพสิ่งทำงานตามกฎเกณฑ์ทางฟิสิกส์และคณิตศาสตร์ที่สามารถอธิบายได้ แทนที่จะเป็นเรื่องของเจตจำนงจากพระเจ้าเพียงอย่างเดียว บุคคลที่เด่นชัดที่สุดในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา คือ ลีโอนาร์โด ดา วินชี (Leonardo da Vinci) คือบุคคลสำคัญที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางความคิดนี้ได้อย่างชัดเจน เขาเป็นผู้ผสมผสานปรัชญาและวิทยาศาสตร์เข้าด้วยกันอย่างลงตัว ผ่านแนวคิดและวิธีการประสบการณ์นิยมและการทดลอง ลีโอนาร์โด เชื่อว่าการค้นหาความจริงต้องมาจากการสังเกตโดยตรงและการทดลองจริงจากธรรมชาติ ไม่ใช่แค่การให้เหตุผลเชิงนามธรรม เขาศึกษากายวิภาคของมนุษย์ การไหลของน้ำและการเคลื่อนที่ของวัตถุผ่านการลงมือทำจริง เขาอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น การบินของนกหรือการทำงานของร่างกายมนุษย์ในฐานะระบบกลไกที่ซับซ้อน (ธนุ แก้วโอภาส: 2529, 294) สังคมตะวันตกก็เริ่มตั้งคำถามและท้าทายแนวคิดเดิมที่ยึดศาสนาเป็นศูนย์กลางในการอธิบายทุกสิ่งหนึ่งในนักคิดคนสำคัญ เรอเน เดการ์ต ได้เสนอแนวคิดใหม่ที่แตกต่างออกไป เขาไม่ได้ปฏิเสธศาสนาโดยสิ้นเชิง แต่พยายามหาคำอธิบายเกี่ยวกับโลกและธรรมชาติโดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์และเหตุผลเป็นพื้นฐาน ในยุคนี้องค์ปรัชญาสากลของ เดส์การ์ตส์ มองว่าจักรวาลรวมถึงสิ่งมีชีวิตและร่างกายของมนุษย์ สามารถเข้าใจได้เหมือนกับเครื่องจักรขนาดใหญ่ที่ประกอบด้วยชิ้นส่วนต่างๆ ทำงานร่วมกันตามกฎเกณฑ์ทางฟิสิกส์ที่แน่นอน แนวคิดนี้เป็นก้าวสำคัญในการแยกวิทยาศาสตร์ออกจากเทววิทยาและเปิดทางให้กับการศึกษาธรรมชาติโดยอาศัยการสังเกต การทดลองและการใช้เหตุผลแบบ นิรนัย (deductive reasoning) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของระเบียบ

วิธีทางวิทยาศาสตร์ซึ่งสามารถวิเคราะห์และทำความเข้าใจได้ตามกฎของฟิสิกส์ในเวลาต่อมา แม้ว่าแนวคิดเรื่องปรัชญาโลกของ เดส์การ์ทส์ จะเกิดขึ้นก่อนที่เขาจะเผยแพร่ผลงานสำคัญทางปรัชญาอย่าง “Discourse on the Method” และ “Meditations on First Philosophy” แต่แนวคิดนี้ได้วางรากฐานทางความคิดที่แข็งแกร่งให้กับปรัชญาของเขา โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องทวินิยม (dualism) ที่แยกกายออกจากจิต ซึ่งร่างกายถูกมองเป็นกลไก แต่จิตวิญญาณยังคงเป็นส่วนที่อยู่ นอกเหนือการอธิบายแบบกลไก การเน้นย้ำถึงบทบาทของเหตุผลและการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ในการทำความเข้าใจโลกของเดส์การ์ทส์ ได้ส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อการพัฒนาปรัชญาและวิทยาศาสตร์ในยุคต่อมา และยังคงเป็นรากฐานสำคัญของการคิดเชิงวิเคราะห์และวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน (พิพัฒน์ พสุธารชาติ: 2547, 198)

สรุป

แนวคิดของนักบุญโธมัส อไควนัส และระบบทอมมิสม์เป็นแกนหลักที่แสดงให้เห็นถึงการหลอมรวม เหตุผล เข้ากับ ศรัทธา อย่างเป็นเอกภาพ อไควนัสเสนอว่าจักรวาลถูกจัดระเบียบภายใต้กฎนิรันดร์ของพระเจ้า ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปของ กฎธรรมชาติ ที่มนุษย์ในฐานะสิ่งมีชีวิตสามารถเข้าถึงและทำความเข้าใจได้ด้วยสติปัญญาของตนเอง จากหลักการนี้เอง ทำให้ กฎหมายมนุษย์ ได้รับความชอบธรรมเมื่อมันถูกบัญญัติขึ้นเพื่อสอดคล้องกับกฎธรรมชาติอันเป็นสากลและไม่เปลี่ยนแปลง ในเชิงนิติปรัชญาอไควนัสมองว่ากฎหมายไม่ใช่แค่คำสั่งของผู้มีอำนาจ แต่เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการนำพาสังคมไปสู่ ความดีร่วมกัน โดยมีรากฐานมาจากธรรมชาติที่ยุติธรรมของสิ่งต่าง ๆ ดังที่ปรากฏในแนวคิดของชาวกรีกโบราณที่มองว่ากฎหมายเป็นภาพสะท้อนของระเบียบแห่งจักรวาล อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางความคิดที่สำคัญเกิดขึ้นใน ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา ซึ่งมนุษย์เริ่มหันมาใช้ การสังเกต เชิงประจักษ์ และ คณิตศาสตร์ เป็นเครื่องมือหลักในการทำความเข้าใจโลก ดังเช่นที่เห็นได้ชัดในผลงานของ ลีโอนาร์โด ดา วินชี ที่มองโลกในเชิงกลไก ทำให้วิทยาศาสตร์เริ่มแยกตัวออกจากอิทธิพลของศาสนาในการอธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ แม้จะมีการแยกส่วนดังกล่าว แต่ความเชื่อในพระเจ้ายังคงมีบทบาทสำคัญต่อมนุษย์ โดยเฉพาะในแง่ของ ความสัมพันธ์แบบบุตรกับบิดา ที่เปลี่ยนการยอมจำนนด้วยความกลัวเป็นการกระทำที่เกิดจาก ความรัก และ ศรัทธา ที่เต็มใจ ซึ่งเป็นแรงจูงใจภายในที่ผลักดันให้มนุษย์เลือกทำความดีและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ด้วยความเข้าใจในคุณค่าของตนเอง จากแนวคิดของอไควนัสและนักปรัชญารุ่นต่อมาอย่างเดส์การ์ท การทำความเข้าใจพระเจ้าและความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้า มนุษย์ และกฎหมาย จึงไม่ใช่เรื่องของศรัทธาเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการใคร่ครวญถึงโครงสร้างอันซับซ้อนของจักรวาลและเหตุผลที่เชื่อมโยงทุกสรรพสิ่งเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ

บรรณานุกรม

- กীরติ บุญเจือ, (2520).สรรณิพนธ์ ปรัชญาตะวันตก อานักซีมันเดอร์-เดส์การ์ตส์,
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ดวงกมล,
- ญาเรศ อัครพัฒนานุกูล, (2563) “อำนาจอธิปัตย์กับเทววิทยาการเมือง:จากโลกของแบบของเพลโตสู่
เจตจำนงของพระเจ้าของอ็อกส์ติน”, วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร,
ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563.
- ธนู แก้วโอภาส, (2529).ปรัชญา-ศาสนา ตะวันออก ตะวันตก, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
สากลการศึกษา,
- ประเวศ อินทองปาน, (2563) .ศาสนาเชิงวิเคราะห์และเปรียบเทียบ, กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
- พิพัฒน์ พสุธารชาติ, (2549)., รัฐกับศาสนา บทความว่าด้วยอาณาจักร ศาสนจักรและ
เสรีภาพ, พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ศยาม,
- ลักษณะวัต ปาละรัตน์,(2558).ญาณวิทยา, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัย
รามคำแหง,
- Grudem Wayne, (1994).Systematic Theology: An Introduction to Biblical Doctrine,
Zondervan,
- John Webster, Kathryn Tanner, Iain Torrance, The Oxford Handbook of
Systematic Theology, Oxford University Press, 200.